

علم و طهارت؛ کلید شناخت و درک حقایق قرآن

فهم حقایق باطنی قرآن بدون طهارت نفس و رذایل و آلودگی‌های نفسانی امکان‌پذیر نیست؛ لیکن راه تحصیل طهارت - که علت وصول به حقایق قرآنی است - برای همه باز است.

فهم حقایق باطنی قرآن بدون طهارت نفس و رذایل و آلودگی‌های نفسانی امکان‌پذیر نیست؛ لیکن راه تحصیل طهارت - که علت وصول به حقایق قرآنی است - برای همه باز است.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه-سید محمود جوادی: قرآن کریم که یکی از معجزات الهی پیامبر اسلام (ص) به شمار می رود همواره میان مسلمانان و خداپاوران و حتی خداپاواران مورد بحث قرار داشته و دارد. این کتاب آسمانی که به لطف پروردگار قرن‌ها از لوث تحریف در امان مانده، اعجاز بی نظیری است که محققان، مفسران قرآن و کارشناسان این کتاب آسمانی و قرآن پژوهان هر روز پی به نکاتی تازه از آن می برند که منحصر بفرد و شگفت انگیز است.

نقل است علامه طباطبایی (ره) مفسر المیزان در جایی اینگونه بیان کرده است که «تفسیر قرآن باید هر دو سال یکبار تجدید شود. چرا که به دلیل تحول و تطور در علوم و زبان، و همچنین نیازهای جدیدتری که به وجود می آید، قرآن باید به روز تفسیر شود».

خداوند متعال در آیه ۷۹ سوره واقعه درباره کسانی که شایستگی تفسیر قرآن را دارند می فرماید: «لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ». البته برای این آیه شریفه دو معنا بیان شده است؛ یکی عدم جواز مسّ ظاهر آیات قرآن، مگر با طهارت ظاهری، و دیگری نرسیدن به حقیقت معارف قرآن، مگر با طهارت باطنی.

برای تشریح ساده معنای دوم یعنی رسیدن به حقیقت معارف قرآن با طهارت باطنی، از آیه ۴۱ سوره صاد کمک می گیریم تا واژه «مسنی» را بهتر درک کنیم. خداوند در این آیه شریفه می فرماید: «وَإِذْ كُنَّا عَبْدًا لَّيُوبَ إِذْ تَدَاىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ يَنْصُبِ وَعْدًا»؛ و به خاطر بیاور بنده ما ایوب را، هنگامی که پروردگارش را خواند (و گفت: پروردگارا!) شیطان مرا به رنج و عذاب افکنده است. در اینجا مس به معنای لمس کردن نیست بلکه تلاش شیطان برای نفوذ به درون و متزلزل کردن ایمان است. موضوع درون در اینجا مراد اصلی است، لذا در این دو آیه «مس» به معنای لمس کردن و دست زدن نیست بلکه دسترسی به درون است.

حال به آیه ۷۹ سوره واقعه برمی گردیم که می فرماید: «لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ». در اینجا باید با استفاده از دیگر آیات قرآن مصداق مطهرون را پیدا کنیم تا بتوانیم این آیه را رمزگشایی کنیم. خداوند در آیه ۳۳ سوره احزاب درباره ویژگی اهل بیت پیامبر (ص) می فرماید: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا»؛ خداوند فقط می‌خواهد پلیدی و گناه را از شما اهل بیت دور کند و کاملاً شما را پاک سازد. با توجه به این آیه - که به آیه تطهیر معروف است - می توانیم برداشت صحیح تری از آیه شریفه «لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ» داشته باشیم و آن اینکه تنها اهل بیت پیامبر (ص) هستند که شایستگی لازم را برای شناخت حقیقت و معارف این کتاب آسمانی دارا هستند.

البته این آیه باب تفسیر قرآن را به طور مطلق بر روی مفسرین و قرآن پژوهان نمی بندد بلکه خداوند تنها می خواهد با قید «لا» ناهیه در آغاز آیه، راه را بر سوء استفاده کنندگان ببندد این درحالی است که اگر می خواست دانش تفسیر قرآن را تنها در انحصار اهل بیت پیامبر (ص) باشد، در ابتدای آیه از قید مطلق نفی یعنی «لن» (نافیه) استفاده می کرد تا قرآن پژوهان و مفسرین هم به خود اجازه ورود به این مسئله ندهند.

این از ویژگی‌های قرآن مجید است که مفهوم آیات آن، دارای چندین لایه است و به هر مقدار تأمل و تدبر بیشتر شود، مفاهیم ژرف‌تر به دست می‌آید. بنابراین قرآن مجید برای همه مردمان قابل استفاده است. برخی از نگاه به کلمات آن و تلاوت آهنگین آن لذت می‌برند و گروهی از ترجمه آن و برخی از تفسیر و برخی از لطایف و حقایق قرآن بهره می‌برند.

نزدیک شدن به معارف قرآن و برداشت صحیح از متن این کتاب آسمانی نیازمند طهارت درونی است که هرچه درجه این طهارت بالاتر باشد، شناخت درست تری از حقایق قرآن به همراه خواهد داشت. بنابر این مفسرینی که به موضوع تفسیر قرآن ورود می کنند، برداشت آنها از این کتاب آسمانی به میزان معرفت و طهارت درونی آنهاست، به همین دلیل

است که هرچه در تفسیر قرآن از احادیث و روایات منسوب به اهل بیت علیهم السلام استفاده شود، نتیجه تفسیر به حقیقت نزدیکتر و معقول تر است.

خداوند در بخش پایانی آیه ۲۲۲ سوره بقره می فرماید: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ»؛ خداوند توبه‌رسانان و پاکیزگان را دوست می دارد. گرچه این آیه اشاره ای به طهارت جسم دارد اما همین طهارت جسم از طهارت باطن سرچشمه می گیرد و هرچه تاکید فرد بر طهارت ظاهر و باطنش بیشتر شود، نزد خدا محبوبتر می شود. گرچه این افراد و کسانی که به طهارت خویش همواره اهمیت می دهند در مرتبه و درجه پایینی نسبت به «مطهرون» قرار دارند اما این طهارت کلید و شایستگی دستیابی آنها به مفاهیم قرآن و لایه های ژرف این کتاب آسمانی است.

خداوند همچنین در آیه ۷ سوره آل عمران در باره تفسیر و تاویل آیات قرآن می فرماید: «وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ»؛ تاویلش را جز خدا و ریشه‌رسانان نمی‌دانند. یعنی یکی از شرایط دیگر تفسیر این کتاب آسمانی داشتن تمکن علمی لازم است. بنابر این علاوه بر داشتن طهارت جسمی و باطنی، داشتن ظرفیت علمی لازم از مسلّمات و بدیهیات ورود به مقوله تفسیر قرآن به شمار می آید.

براساس این معنا رابطه طهارت و حس رابطه علّی و معلولی است؛ یعنی فهم حقایق باطنی قرآن بدون طهارت نفس و رذایل و آلودگی‌ها و نفسانی امکان‌پذیر نیست؛ لیکن راه تحصیل طهارت - که علت وصول به حقایق قرآنی است - برای همه باز است؛ یعنی، همان طور که افراد می‌توانند با وضو به مس ظاهری قرآن دست یابند، با طهارت دل نیز می‌توانند به مس باطنی قرآن راه یابند.

در پایان باید گفت داشتن همزمان علم و طهارت لازم می تواند فرد را شایسته کسب معرفت و درک حقایق بیشتر از قرآن کند و با استعانت از خداوند، حضرت رسول (ص) و اهل بیت ایشان او می تواند وارد عالم بی کرانی از نور و حقیقت شود و به اسراری دست یابد که می تواند پاسخگوی بسیاری از پرسش ها و نیازهای امروز ما باشد.